

ДИСТАНЦІЙНІ ОСВІТНІ ПОСЛУГИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ніколаєць К.М., *д.іст.н., професор*
Державний торговельно-економічний університет

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій обумовив зростання швидкості та обсягів передачі інформації, що зробило можливим роботу відеохостингів, стрімінгових сервісів із передачею відео у реальному часі. Така можливість була використана для організації дистанційного навчання із використанням відео-уроків, що набирають дедалі більшу популярність.

Пандемія COVID-19 забезпечила потужний поштовх надання дистанційних освітніх послуг закладами вищої школи. В умовах, коли від оф-лайн навчання на деякий час довелося відмовитися, вузи змушені були масово організовувати дистанційне викладання навчальних дисциплін. Ще більш потужним стимулом для розвитку дистанційного надання освітніх послуг стало повномасштабне воєнне вторгнення Російської Федерації в Україну. З безпекових міркувань абсолютна більшість закладів освіти України віддала перевагу он-лайн навчанню.

В Україні набуло поширення дистанційне надання спеціалізованих освітніх послуг окремими викладачами або приватними школами. Мова йде про різного роду он-лайн індивідуальні та групові заняття із цільовою аудиторією. Тематика таких занять визначається запитами на ринку

освітніх послуг. Переважно це навчання іноземної мови або підготовка до складання різного роду іспитів. Проте є й індивідуалізовані курси для студентів у різних галузях знань, орієнтовані на набуття вузькопрофесійних спеціалізованих навичок. Тут виділяються комп'ютерні курси та заняття для бухгалтерів. При тому для багатьох студентів важливими є заняття, організовані з метою підвищення рівня знань для складання вступних іспитів до магістратури. Запровадження обов'язкового іспиту з іноземної мови суттєво сприяло популяризації подібного роду занять та консультацій.

До переваг он-лайн навчання можна віднести різке скорочення витрат на утримання чи оренду офісних приміщень, забезпечення переміщень працівників для виконання певного роду робіт, можливість різко прискорити обмін інформацією між викладачами та студентами, персоніфікації навчального процесу із врахуванням індивідуальних потреб учнів, зростання обсягів відео-інформації для наочного супроводу занять, скорочення витрат часу на користування транспортом тощо. Водночас за допомогою он-лайн навчання неможливо сформувати у учнів певні професійні навички, пов'язані із використанням спеціалізованих інструментів, напрацюванням

реакцій, необхідних для оволодіння транспортними засобами, умінь та навичок, які допомагають займатися діагностуванням захворювань. Дистанційна форма надання освітніх послуг суттєво позначилася й на виховному процесі. За відсутності особистого контакту між вчителями та учнями у багатьох випадках стало неможливим забезпечення належного рівня дисципліни. Це стало помітним навіть під час безпосередньої організації он-лайн занять, коли частина незацікавлених у навчанні учнів чи студентів задля розваги намагалася зірвати їх проведення.

Проте у багатьох випадках дистанційне надання освітніх послуг виявилось єдиною можливим варіантом роботи закладів освіти. У першу чергу це стосується прифронтових територій, де ворожі обстріли роблять неможливим відвідування оф-лайн занять. Певний час дистанційне навчання було чи не єдиним варіантом отримання освіти у вишах України для жителів тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей, а також Автономної республіки Крим. Проте в умовах повномасштабного вторгнення у 2022–2023 рр. дистанційне надання освітніх послуг було поширене на усю територію держави, і лише з часом заклади освіти стали повертатися до оф-лайн навчання. При тому суттєвою перешкодою для дистанційної роботи були і залишаються обстріли підприємств енергосистеми України, які ворог планомірно руйнує.

У таких умовах дистанційне надання освітніх послуг може виявитися й вимушеним заходом, коли задля організації роботи будуть

використовувати електрогенератори, здатні забезпечити навчання принаймні для передачі навчального матеріалу учням та студентам і для організації опитування з метою перевірки знань. Не виключено, що Україна буде змушена частково відмовитися від організації навчального процесу у зимові місяці, а повинна буде компенсувати їх за рахунок занять у літній період. Таке вимушене рішення може бути обумовлене остаточним руйнуванням значної частини електрогенеруючих потужностей, і у такому разі дистанційне навчання стане основною формою організації навчального процесу у державі. При тому важливо, щоб була проведена відповідна підготовча робота, яка уможливить збереження контактів між вчителями та учнями та оптимізує їх виходячи з реалій забезпечення навчальних закладів електропостачанням.

Чи не найбільш вразливими категоріями учнів в умовах масового переходу на дистанційне навчання можуть стати учні молодших класів, чийі навички до навчання є мінімальними. Такі учні потребують безпосередньої роботи учительського корпусу для отримання базових навичок читання і письма.

Якщо Україні не вдасться забезпечити прийнятні для більшості учнів та студентів умови навчання за нестачі електроенергії, то позиції держави на ринку надання освітніх послуг можуть посісти навчальні заклади інших країн, які, серед іншого, будуть транслювати учням та студентам вигідні їх наративи, що негативно позначиться у майбутньому на ринку праці нашої держави.